

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Maarten Voortman	Datum	23 mei 2023
Doorkiesnummer	14030	Kenmerk	11225511
E-mail	m.voortman@utrecht.nl	Onderwerp	Toelichting tijdelijk aanvraag tabakspeciaalzaak en voorbereidingsbesluit
Bijlage(n)	-	Beleidsveld	Ruimtelijke Ordening

Geachte leden van de raad,

In onze geheime brief van 16 mei 2023 vroegen wij u vanuit het belang van de volksgezondheid om – samen met ons – een aantal stappen te zetten om de ongewenste vestiging van een tabakspeciaalzaak in een gedeelte van het magazijn van een supermarkt aan de Oudemansstraat 2 te voorkomen. Wij hebben daarvoor twee voorstellen voorbereid, die wij u separaat toesturen:

1. Het voorbereidingsbesluit 'tabakspeciaalzaken' 2023
2. Het Chw bestemmingsplan Pijlsweerd, Tuinwijk, Vogelenbuurt, Griftpark.

Ter voorbereiding op behandeling in de commissie heeft u ons gevraagd het tijdsplan en de stappen die wij hebben gezet in beeld te brengen. Dit vanwege ons verzoek versneld tot agendering van de twee raadsvoorstellen over te gaan.

Geheimhouding

In aansluiting op onze brief van 16 mei 2023 hebben wij ook op deze brief over 'Toelichting tijdelijk aanvraag tabakspeciaalzaak en voorbereidingsbesluit' tijdelijke geheimhouding opgelegd. Dit op grond van artikel 87 van de Gemeentewet om redenen genoemd in artikel 5.1 lid 2 sub i van de Woo totdat het voorbereidingsbesluit Tabakspeciaalzaken bekend is gemaakt. Openbaarmaking kan leiden tot ongewenste aanvragen voor de realisatie van een tabakspeciaalzaak door een supermarkt, vlak voordat het voorbereidingsbesluit bekend is gemaakt en daarmee in werking treedt.

Aanvraag voor een afzonderlijke tabakswaarenwinkel door een supermarkt

De aanvraag voor een afzonderlijke tabakspeciaalzaak bij en door een supermarkt is, voor zover ons bekend, nog niet in andere plaatsen in Nederland aangekaart, zoals nu in Utrecht. Hiermee wordt een geitenpaadje bewandeld, dat wat ons betreft niet past bij de bedoeling van de wetgever om het aantal verkooppunten van tabak terug te dringen. De mogelijkheid om voor de hele gemeente een halt toe te roepen aan deze ongewenste ontwikkeling door het nemen van een voorbereidingsbesluit, werd in april duidelijk. Wij hebben daar de focus op gelegd en hebben daar gelijk voorbereidingen voor gedaan. Daarnaast hebben we begin mei de zorg van bewoners en onze gemeente overgebracht bij het landelijk hoofdkantoor van de supermarkt. Hierbij hebben wij het hoofdkantoor de gelegenheid gegeven om op ons standpunt te reageren en hebben wij een moreel appel gedaan om de aanvraag te heroverwegen en in te (laten) trekken. Op 22 mei hebben we een reactie ontvangen dat de supermarktketen graag bijdraagt aan een rookvrije generatie en we hebben vernomen dat er vanuit het hoofdkantoor op 23 mei contact wordt opgenomen met de franchisenemer om over de aanvraag te spreken.

De mogelijkheid om de al aangevraagde omgevingsvergunning voor een afzonderlijke tabakspeciaalzaak bij deze supermarkt planologisch te weren, was niet (direct) voorhanden. De aanvraag past namelijk in de geldende beheersverordening, maar bleek niet te passen in het ontwerp van het Chw bestemmingsplan Pijlsweerd, Tuinwijk, Vogelenbuurt, Griftpark. Daardoor geldt er een wettelijk aanhoudingsplicht. Nadat meerdere juridische adviseurs begin mei de aanvraag en het toetsingskader nogmaals kritisch bekeken, bleek dat een omissie in de plankaart van het ontwerpbestemmingsplan ons de mogelijkheid biedt om de aanvraag voor een tabakspeciaalzaak bij de supermarkt aan de Willem van Noortstraat 6 te weigeren. Een bijzondere samenloop van omstandigheden, hetgeen we daarvoor nog niet hadden voorzien. Het gedetailleerde tijdspad treft u hieronder aan.

Hoe werkt dat juridisch?

Ter voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet is de beheersverordening Pijlsweerd, Tuinwijk, Tuindorp Oost e.o. omgezet naar het ontwerpbestemmingsplan Pijlsweerd, Tuinwijk, Vogelenbuurt, Griftpark. Dit ontwerpbestemmingsplan lag ter inzage van 10 februari 2023 tot en met 23 maart 2023. Na deze termijn verwerken wij de ingekomen zienswijzen op het ontwerpbestemmingsplan. Ook voeren wij ambtshalve nog een laatste kwaliteitstoets uit om het bestemmingsplan te verbeteren en aan te laten sluiten bij de actualiteit.

Uit deze kwaliteitstoets en naar aanleiding van de toetsing van de aanvraag omgevingsvergunning voor de tabakspeciaalzaak kwam naar voren dat de aanduiding detailhandel niet goed op de plankaart stond voor een aantal locaties. Dat is niet onze bedoeling geweest en dit hebben we op de plankaart voor de vaststelling van het bestemmingsplan aangepast. Deze aanpassing is in het vaststellingsrapport beschreven.

Hoewel eerder, vanwege het onbedoeld ontbreken van de functie detailhandel voor de locatie aan de Oudemanstraat 2, werd verondersteld dat dit via een ambtelijke wijziging van het bestemmingsplan zou worden hersteld, blijkt juist hierin nu de mogelijkheid te liggen om de aangevraagde omgevingsvergunning te weigeren. Dit is mede ingegeven door de ingediende reacties op de aanvraag omgevingsvergunning en de ontvangen handtekeningen, in combinatie met de stedenbouwkundige en planologische analyse van de situatie aan de Oudemansstraat.

De in- en uitgang van de aangevraagde tabakspeciaalzaak is voorzien aan de Oudemansstraat. Deze straat is een relatief rustige woonstraat. Een ingang voor klanten van winkels zorgt voor ongewenst extra verkeer, het stallen van fietsen en past niet in een rustige woonstraat. Bovendien bood dit een onbedoelde mogelijkheid om vanuit het oogpunt van volksgezondheid ook deze ongewenste realisatie van de afzonderlijke tabakspeciaalzaak tegen te houden.

Op 10 mei vond een ingelast intern overleg met de portefeuillehouder Volksgezondheid en Ruimtelijke ordening plaats om de mogelijkheden en de juridische, inhoudelijke en bestuurlijke haalbaarheid van het weigeren van de aanvraag voor de Oudemansstraat 2 te bespreken en bepalen of er voldoende (juridische) basis was om dit voor te bereiden. Daarop is de geheime raadsbrief van 16 mei 2023 voorbereid om uw raad te informeren en te vragen met ons op te trekken in dit dossier. Zoals wij in onze brief van 16 mei hebben aangegeven, is het voor het kunnen weigeren van de aanvraag nodig om het bestemmingsplan voor 15 juni 2023 in uw raad vast te stellen, zodat de beschermende werking van het ontwerpbestemmingsplan in stand kan blijven. Ook als de aanvraag voor de tabakspeciaalzaak op deze locatie door de supermarkt wordt ingetrokken, stellen wij alsnog voor om dit bestemmingplan op deze wijze vast te stellen en eventuele nieuwe aanvragen voor de inwerkingtreding van het voorbereidingsbesluit te voorkomen.

In de Wet ruimtelijke ordening is vastgelegd in artikel 3.8 lid 1 onder e dat de gemeenteraad na de terinzagelegging van een ontwerpbestemmingsplan 12 weken de tijd heeft om een bestemmingsplan vast te stellen. De termijn van 12 weken is geen fatale termijn, wel vervalt na die tijd de aanhoudingsplicht voor vergunningaanvragen. In de Utrechtse praktijk is vaststelling binnen 12 weken een uitzondering, onder andere vanwege de benodigde tijd om zienswijzen te verwerken en de besluitvormingsprocedure te doorlopen.

Welke stappen hebben wij doorlopen sinds de aanvraag is ingediend?

Hieronder geven wij schematisch weer welke stappen wij hebben doorlopen, nadat de aanvraag voor de omgevingsvergunning bij ons is binnengekomen.

Datum	Gebeurtenis	Opmerking / actie
24 februari 2023	Filiaalhouder dient aanvraag om omgevingsvergunning in bij ons.	Omschrijving aanvraag: het realiseren van een afzonderlijke tabakspeciaalzaak in een gedeelte van het magazijn van een supermarkt
9 maart 2023	Aanvraag wordt in behandeling genomen en ambtelijke adviezen worden uitgezet.	Aanvraag was eerder niet compleet, er is om aanvulling gevraagd. Deze aanvulling is geleverd. Eerste toetsing geeft aan dat de aanvraag waarschijnlijk past binnen de geldende beheersverordening.
13 maart 2023	Ontvangst van de eerste schriftelijke reactie van omwonenden.	In totaal komen er 20 reacties van omwonenden binnen. Deze reacties gaan o.a. over de volgende onderwerpen: - Deze woonstraat gaat nu belast worden met winkelachtige overlast, hier was voorheen geen sprake van in de huidige situatie; - Er wordt nu een verkooppunt in deze woonstraat gevestigd; - Verkoop van rookwaren in een woonstraat geeft geen goed voorbeeld aan de jonge gezinnen die in deze straat wonen (het vergroot de zichtbaarheid en normaliseert roken); - Het vestigen van een rookwaren winkel staat haaks op het landelijke beleid om verkooppunten te verminderen; - De beoogde winkel vormt de huidige nooduitgang van de winkel, is het vervallen van deze nooduitgang wel veilig? - In 2018 heeft de winkeleigenaar met omwonenden onder andere afgesproken dat in dit pand (aan de Oudemansstraat) geen bedrijfsmatige activiteiten ontplooit zouden worden, de aanvraag is in strijd met deze afspraken. In mei ontvangen we via een handtekeningenactie 72 reacties tegen de aanvraag.
20 maart 2023	Ambtelijk is contact opgenomen met omwonenden.	Aanleiding was een bericht van omwonenden aan de burgemeester
31 maart 2023	Vaststelling dat de aanvraag past binnen de geldende beheersverordening. De aanvraag past niet in het Chw ontwerpbestemmingsplan (dat van 10 februari 2023 tot en met 23 maart 2023 ter inzage is	

Burgemeester en wethouders

Datum 23 mei 2023
Ons kenmerk 11225511

	gelegd), detailhandel lijkt wegbestemd te zijn.	
3 april 2023	Eerste verkennende bespreking in staf met portefeuillehouder Volksgezondheid. Mondelinge toelichting met informatie vanuit verschillende afdelingen. Ook verkennende mondelinge bespreking in de staf Economische Zaken.	Afspraken (nader uit te werken / te onderzoeken): - Gesprek met filiaalhouder en het grootwinkelbedrijf van de supermarkt aan de Willem van Noortstraat (ambtelijk en/of bestuurlijk) - Bespreken van de situatie met het ministerie van VWS - Onderzoeken of een voorbereidingsbesluit kan worden voorbereid voor de hele stad, in combinatie met het maken van beleid.
17 april 2023	Omdat de wettelijke beslistermijn van 8 weken bijna in beeld is, wordt de beslistermijn van de aanvraag met 6 weken verlengd. Dit is gebruikelijk als er schriftelijke reacties van omwonenden inkomen.	De schriftelijke reacties moeten worden samengevat en worden vervolgens betrokken bij het besluit op de aanvraag omgevingsvergunning
19 april 2023	Ambtelijk gesprek met twee indieners schriftelijke reacties	
22 april t/m 7 mei 2023	Meireces	
24 april 2023	Ambtelijk wordt gewerkt aan het beoordelen en afhandelen van de aanvraag omgevingsvergunning en het onderzoek naar de juridische en inhoudelijke mogelijkheid een voorbereidingsbesluit te laten nemen.	
25 april – 5 mei 2023	Nu de uitwerking van het voorbereidingsbesluit in gang is gezet, kan de juridische aandacht (weer) verlegd worden naar de beoordeling van de aanvraag omgevingsvergunning	Meerdere juridische adviseurs beoordelen kritisch de aanvraag.
1 mei 2023	Ambtelijk gesprek met het hoofdkantoor van het grootwinkelbedrijf van de supermarkt en op 2 mei schriftelijke verzoek via de mail	Uitkomst van het gesprek: - Aangegeven dat de aanvraag als een ongewenste ontwikkeling wordt gezien; - Gevraagd om contact op te nemen met de filiaalhouder om aan te geven dat het een ongewenste ontwikkeling is die niet plaats zou moeten vinden.
3 mei 2023	Ambtelijk vervolgesprek met indieners schriftelijke reacties	De aanvraag en het toetsingskader is toegelicht. De onwenselijkheid van een tabakszaak is aangegeven. Afgesproken dat omwonenden en gemeente elkaar op de hoogte stellen van relevante ontwikkelingen.
8 mei 2023	De aangevraagde tabaksspeciaalzaak voorziet in een uitgang aan de Oudemansstraat. Dat is om meerdere redenen onwenselijk, zoals ook aangegeven in de reacties van omwonenden. Bovendien blijkt dan dat het ontwerpbestemmingsplan een beschermende	

Datum 23 mei 2023
Ons kenmerk 11225511

	werking kan bieden vanwege het ontbreken van een aanduiding 'detailhandel'; de aanvraag kan en moet worden aangehouden. Dat blijkt ook een onbedoelde juridische mogelijkheid te bieden om de realisatie van een (tabaks)winkel te voorkomen.	
10 mei 2023	Ingelast spoedoverleg met portefeuillehouder en ambtelijke ondersteuning. Conclusie is om met voorrang en versneld het voorbereidingsbesluit voor raadsbehandeling in de eerstvolgende raadsvergadering en het raadsvoorstel met bijbehorende stukken voor de vaststelling van het bestemmingsplan Pijlsweerd, Tuinwijk, Vogelenbuurt, Griftpark voor te bereiden voor raadsbehandeling voor 15 juni. En daarover met spoed een raadsbrief aan de raad te sturen om hen te vragen om samen met ons de ongewenste ontwikkeling tegen te houden; er is een unieke kans om te werken aan onze ambities Rookvrij in 2035. Verdere juridische en planologische onderbouwing wordt voorbereid, zowel op deze casus maar ook op de andere aspecten van het bestemmingsplan, waaronder het beoordelen en beantwoorden van de ingediende zienswijzen op het bestemmingsplan.	
16 mei 2023	Collegebehandeling raadsbrief, raad ontvangt raadsbrief	
22 mei 2023	Hoofdkantoor supermarktketen reageert op de mail en geeft aan dat ze willen bijdragen aan een rookvrije generatie en de verantwoordelijke voor de franchise gevraagd zal worden om binnenkort contact op te nemen met de aanvrager om met hem in gesprek te gaan hierover. Op 23 mei neemt het hoofdkantoor contact op met de franchisenemer.	
23 mei 2023	Collegebehandeling raadsvoorstel voorbereidingsbesluit, raadsvoorstel bestemmingsplan Pijlsweerd, Tuinwijk, Vogelenbuurt, Griftpark en raadsbrief tijdlijn. Raad en indieners zienswijzen ontvangen stukken	

Tot slot

We realiseren ons dat we uw raad een ongebruikelijk verzoek hebben gedaan dat buiten de procedures en werkwijzen met uw raad valt. We hopen dat de tijdslijnen u meer inkleuring geven over de stappen die we tot nu toe hebben gezet en de mogelijkheid die nu is ontstaan om deze ongewenste ontwikkeling stadsbreed een halt toe te roepen. Graag gaan we hierover verder met u in gesprek.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,